

УДК 81'373.45/.46-112:01/02

ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ТЕРМІНОСИСТЕМІ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА І БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВА

Роксана Білоусова

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра бібліотекознавства і бібліографії
вул. Валова, 18, 79000 Львів, Україна
тел.: (0 322) 239 43 78*

Досліджено генетичне походження термінів та вплив іншомовних запозичень на розвиток бібліотечно-бібліографічної термінології. Окреслено мовні особливості запозичень в аналізованій терміносистемі та встановлено їхнє кількісне співвідношення за мовами.

Ключові слова: термін, термінологія бібліотекознавства і бібліографознавства, запозичення, мова-джерело, мова-посередник.

Окреслення проблеми. Важливу роль у формуванні галузевої термінології відіграє походження термінів.

Міжнародні лексеми є в кожній мові. Їхня кількість залежить від того, чи мова повністю абсорбує ці слова у свою систему, чи, навпаки, відштовхує їх, намагається знайти для них відповідні аналоги на національному ґрунті. Більшість таких слів називають поняття різних галузей знань, тобто є термінами [8 : 9].

Термінологія визначається як система термінів певної науки, співвіднесена із системою понять. Термінологія кожної галузі знання є терміносистемою відповідно до усталених системних зв'язків понять науки, яку вона обслуговує [3 : 14].

Мета статті – дослідити іншомовні запозичення в українській бібліотечно-бібліографічній термінології. Досягнення окресленої мети передбачає вирішення таких **завдань**: згрупувати терміни за мовою походження, встановити їхнє кількісне співвідношення та зіставити їх із сучасним трактуванням.

Стан досліджуваної проблеми. Проблему запозичень у своїх наукових доробках розглядали: В. Акуленко [1], Т. Добко [3], Т. Кияк [6], І. Кочан [7] Л. Симоненко [12] та ін.

До питання запозичень у різних галузевих терміносистемах зверталась низка дослідників, як-от: С. Булик-Верхола [2] (музична), О. Іващшин [4] (науково-технічна), Г. Онуфрієнко [10] (юридична), І. Процик [11] (фізична), І. Черненко [18] (туризму) та ін.

Виклад основного матеріалу. Запозичення можуть бути прямими і опосередкованими. Прямі запозичення – це запозичення, які безпосередньо переходять із мови-джерела до мови-реципієнта.

Найбільшу групу прямих запозичень складають терміни, які мають **латинське походження** (105 термінів): *Акт* (лат. actus – дія) [14 : 45], *анотація* (лат. annotatio – зауваження, примітка) [14 : 86], *візуальний* (лат. vizualis – зоровий) [14 :

217], *вокабула* (лат. *vocabulum* – слово) [14 : 223], *глосарій* (лат. *glossarium* – словник, збірник слів, що потребує пояснення) [14 : 295], *дезінсекція* (лат. *de* – відокремлення і лат. *insectum* – комаха) [14 : 326], *депозитарій* (лат. *depositum* – річ, віддана на зберігання) [14 : 340], *комплект* (лат. *completes* – повний) [14 : 542], *документ* (лат. *documentum* – вірець, посвідчення, доказ < *doseo* – учу, доводжу) [14 : 386], *інвентар* (середньолат. *Inventarium* – те, що служить для знаходження, опис, список) [14 : 464], *індекс* (лат. *index* – покажчик, список, перелік) [14 : 466], *індикатор* (лат. *indicator* < *indico* – кажу, показую) [14 : 467], *кодекс* (лат. *codex* – книга) [14 : 532], *коефіцієнт* (лат. *co* – префікс, що означає об'єднання і лат. *efficiens* (*efficientis*) – той, що виробляє) [14 : 532], *колектор* (лат. *collector* – збирач < *colligo* – збираю, з'єдную) [14 : 534], *лакуна* (лат. *lacuna* – заглибина, западина) [14 : 580], *номенклатура* (лат. *nomenclatura* – перелік, список) [14 : 667], *об'єкт* (лат. *objectus* – предмет) [14 : 682], *орнамент* (лат. *ornamentum* – оздоба, прикраса) [13 : 408], *пагінація* (лат. *pagina* – сторінка) [14 : 682], *публікація* (лат. *publication* – опублікований текст) [14 : 775], *публічний* (лат. *publicus* – суспільний) [14 : 775], *рубрика* (лат. *rubrica* – заголовок закону < *ruber* – червоний) [14 : 812], *серія* (лат. *series* – ряд) [14 : 830], *сигнатура* (середньолат. *signatura* < лат. *signare* – позначати) [14 : 832], *текст* (лат. *textum* – тканина, зв'язок, побудова) [14 : 881], *філія* (лат. *filialis* – синівський) [14 : 936], *форма* (лат. *forma* – зовнішність) [14 : 947] та ін.

Значний пласт термінів **грецького походження** (70 термінів): *автентікум* (грец. *authentikos* – справжній) [14 : 18], *автентичний* (грец. *authentikos* – справжній) [14 : 18], *автограф* (від грец. *αὐτός* – сам і від грец. *γράφω* – пишу, зображаю) [13 : 7, 145], *бібліо* (від грец. *βιβλίον* – книга) [13 : 80], *бібліографія* (грец. *biblion* – книжка, грец. *graphō* – пишу, креслю) [14 : 164, 309], *бібліологія* (грец. *biblion* – книжка, < грец. *logikē* – наука про закони та форми мислення) [14 : 164, 599], *бібліотека* (грец. *biblion* – книжка, грец. *thēkē* – сховище) [14 : 164], *евристика* (грец. *heuriskō* – знаходжу, відкриваю) [14 : 400], *каталог* (грец. *katalogos* – список) [14 : 512], *метод* [< грец. *methodos* – спосіб пізнання] [14 : 635], *мікроклімат* (грец. *mikros* – малий і грец. *klima* (*klimatos*) – нахил) [14 : 639, 528], *монографія* (грец. *monos* – один, єдиний і грец. *graphō* – пишу, креслю) [14 : 652, 309], *палеографія* (грец. *palaios* – стародавній і грец. *graphō* – пишу, креслю) [14 : 704], *періодика* (грец. *periodikos* – той, що повторюється, чергується) [14 : 728], *система* (грец. *systema* – утворення) [14 : 840], *хронологія* (грец. *chromos* – час і *legō* – збираю) [14 : 968], *хроніка* (грец. *chronika* – літопис < *chronos* – час) [14 : 968] та ін.

Частина термінів запозичена з **французької мови** (27 термінів): *абонемент* (франц. *abonnement* < *abonner* – передплачувати) [14 : 11], *абреже* (франц. *abrégé* < *abrégier* – скорочувати) [14 : 12], *авторизація* (франц. *autorisation* – дозвіл) [14 : 22], *афіша* (< франц. *affiche* < *afficher* – приліплювати, прикріплювати) [14 : 137], *бар'єр* (франц. *barrier* – застава, перепона) [14 : 152], *бланк* (< франц. *blank* – білий, чистий) [14 : 173], *буклет* (< франц. *bouclette* – кільце) [14 : 190], *варіант* (франц. *variante* < *varians* (*variantis*) < *vario* – роблю, змінюю) [14 : 203], *інформація* (< франц. *information* < *inform* – надаю форму, зображаю) [14 : 481], *фасет* (< франц. *facette* – грань) [14 : 926].

Виявлено незначну кількість термінів, запозичених з **англійської мови** (13 термінів), наприклад: *блок* (англ. *block* – колода) [14 : 175], *брифінг* (англ. *Briefing* –

інструктаж) [14 : 187], *брокер* (англ. Broker – посередник) [14 : 186], *дайджест* (англ. digest – короткий виклад) [14 : 317], *дизайн* (< англ. design – проектувати, конструювати) [14 : 356], *стандарт* (англ. standard – норма, зразок, мірило) [14 : 856], *стенд* (англ. stand – стояти) [14 : 858]; з **німецької мови** (6 термінів): *абзац* (нім. Absatz – а, пауза, уступ < absetzen – відсувати, відставляти < ab – від-, з- та setzen – садити) [14 : 10], *стелаж* (нім. Stellage < stellen – ставити) [14 : 858], *форзац* (нім. Vorsatz) [14 : 947], *шмуцтитул* (нім. Schmutztitel < Schmutz – бруд і Titel – заголовок) [14 : 988], *шриффт* (нім. Schrift < schreiben – писати) – написання, накреслення літер [14 : 987], *штемпель* (нім. Stempel – печатка) [14 : 988]; з **італійської мови** (2 терміни): *графіті* (< італ. graffiti < graffiare – дряпати < grafio – гостра паличка для письма) [14 : 309], *газета* (< італ. gazetta – дрібна венеціанська монета XVI ст.) [14 : 228]

Виявлено поодинокі терміни зі східних мов, зокрема з **перської**: *авеста* (< перс. – основний текст) [14 : 16]; **арабської**: *атлас* (араб. atlas – гладкий, рівний) – [14 : 130]; **турецької**: *басми* (<тур. basma – друкування < bas – тиснути, давити) [14 : 155].

Опосередковані запозичення – це запозичення, які потрапили із однієї мови до іншої через посередництво третьої мови. У бібліотечно-бібліографічній терміносистемі зафіксована низка запозичень, зокрема:

- за посередництвом **французької мови з латинської** (16 термінів) увійшли такі терміни: *альбом* (<франц. album < лат. album – біла табличка, на якій писали чорнилом [14 : 58]; *анкета* [франц. enquete , букв. – розслідування < enguqtrir – довідування < лат. inguigere – розслідувати, шукати) [14 : 84]; *жанр* [< франц. genre – рід, вид, стиль < лат. genus – рід, плем'я] [14 : 441]; *кооперація* (франц. cooperation < лат. cooperation – співробітництво) [14 : 556]; *оригінал* (франц. original < лат. originalis < origo – походження) [14 : 682]; *репертуар* (франц. repertoire < лат. repertorium – опис, інвентар) [14 : 796]; *ретроспективний* (франц. gйтrospectif < лат. retro – назад і spectare – дивитися) [14 : 802]; *централізація* (франц. centralisation, centralization < лат. centralis – серединний) [14 : 970] та ін.

- за посередництвом **французької мови з грецької** (3 терміни): *енциклопедія* (< франц. encyclopidie < грец. enkyklopaideia – кругове (загальне) виховання (навчання)) [14 : 425]; *систематизувати* [франц. systйmatiser < грец. systйma – система] [14 : 840]; *база* (< франц. base < грец. basis – підставка, основа) [14 : 141].

- за посередництвом **французької мови з арабської** (1 термін) : *шифр* (франц. chiffre < араб. sifr – у бібліотечній справі – умовне позначення місця книжки на бібліотечних полицях, документальних матеріалів – у архівосховищах) [14 : 983]; **французької з італійської** (3 терміни): *бюлетень* (франц. bulletin < італ. bulletino – записка, папірець) [12 : 196]; *естамп* (< франц. estampe, італ. stampa – відтискувати, карбувати) [14 : 433]; *банк* (< франц. banque < італ. banca < (banco) – лава, конторка) [14 : 149]; **латинської з грецької** (2 терміни): *архів* (< лат. archivum < грец. άρχείον – адміністративна установа, відомство) [13 : 57]; *центр* [лат. centrum < грец. kentron – осереддя] [14 : 970]; **німецької з латинської** (9 термінів): *альманах* (<нім. Almanach < середньолат. almanachus – збірник [14 : 60]; *класифікація* (нім. Klassifikation < лат. classis – розряд і facere – робити) [14 : 526]; *раритет* (нім. Raridt < лат. raritas (raritatis) – рідкість) [14 : 784]; *реферат* [нім. Referat < лат. referre – доповідати,

повідомляти] [14 : 803]; *табель* (<нім. Tabelle – таблиця < лат. tabella – дощечка) [14 : 873] та ін.; *польської з латинської* (2 терміни) : *реєстр* (польс. rejestr < пізньолат. regestrum, registrum) [14 : 791]; *таблиця* (польс. tablica < лат. tabula – дошка [14 : 873]; *німецької з французької* (1 термін): *прейскурант* (нім. Preiskurant < франц. prixcourant < prix – ціна і courant поточний, теперішній) [14 : 758]; *англійської з латинської* (5 термінів): *комплекс* (англ. complex < лат. complexus – зв'язок, поєднання) [14 : 542]; *конвертер* (<англ. converter < лат. convertere – змінювати, перетворювати) [14 : 545]; *реєстрація* (англ. registration < пізньолат. registration < regestrum – список) [14 : 791]; *репринт* (англ. reprint < лат. re... – знову і premere – тиснути, натискати) [14 : 801]; *статистика* [англ. statistics < лат. status – стан, становище] [14 : 856]

Деякі терміни утворені за посередництвом *двох мов* (6 термінів), наприклад: *децентралізація* (лат. de – відокремлення; франц. centralisation, англ. centralization < лат. centralis – серединний) [14 : 321, 970]; *макет* [франц. maquette – модель, ескіз < італ. macchieta – начерк < лат. macula – пляма] [14 : 606]; *репрографія* (франц. reproduction < лат. re – префікс, що означає зворотню дію і лат. production – виробництво і грец. graphō – пишу, креслю) [14 : 801]; *фонд* (франц. fond, англ. fund < лат. fundus – основа) [14 : 946]; *формуляр* (нім. Formular, франц. formulaire < лат. formula – форма) [14 : 949]; *корпорація* (франц. corporation, нім. corporation, англ. corporation < лат. corporatio – зв'язок) [14 : 561].

У бібліотечно-бібліографічній терміносистемі активно функціонують змішані конструкції, створені шляхом поєднання основ чи терміноелементів з різних мов (29 термінів), наприклад, **грецька + латинська**: *гіпертекст* (<грец. hyper – над, надміру; і лат. textum – тканина, зв'язок, побудова) [14 : 283, 881], *діапозитив* (грец. dia – наскрізний рух і лат. positivus – позитивний) [14 : 376, 380], *кінодокумент* (<грец. kineō – рухаю і лат. documentum – взіреть, посвідчення, доказ < doceo – учу, доводжу) [14 : 524, 386], *кінофотодокумент* (<грец. kineō – рухаю і < грец. rhōs (rhōtos) – світло і лат. documentum – взіреть, посвідчення, доказ < doceo – учу, доводжу) [14 : 524, 950, 386], *мікрокарта* (<грец. mikros – малий і лат. charta – папір; лист; документ) [14 : 639, 508], *мікрокопія* (<грец. mikros – малий і < лат. copia – велика кількість) [14 : 639, 558]; **грецька + французька**: *автогравюра* (від грец. αὐτός – сам і франц. gravure, від graver – вирізати, висікати) [13 : 7, 143]; **грецька + англійська**: *бібліобус* (<грец. biblion – книжка і англ. buss – автобус) [14 : 164], *діафільм* (грец. dia – наскрізний рух і англ. film, *букв.* – плівка) [14 : 376, 381], *діафільмотека* (грец. dia – наскрізний рух і англ. film, *букв.* – плівка і грец. thēkē – сховище) [14 : 376, 381, 881], *мікрофільм* (<грец. mikros – малий і англ. film, *букв.* – плівка) [14 : 639, 381]; **грецька + німецька**: *автореферат* – [від грец. αὐτός – сам і від нім. Referat, від лат. refero – доповідаю] [13 : 7, 500]; **латинська + грецька**: *відеограма* (< лат. video – бачу, дивлюсь; < грец. gramma – риска, літера) [14 : 216, 306], *відеодиск* (< лат. video – бачу, дивлюсь; грец. diskos – диск, металний круг) [14 : 216, 366], *відеотека* (< лат. video – бачу, дивлюсь; грец. thēkē – сховище) [14 : 216], *диктофон* (лат. dictare – диктувати і < грец. phone – звук, голос) [14 : 358, 946], *картографія* (лат. charta – папір; лист; документ; книжка і грец. graphō – пишу, креслю) [14 : 508, 309], *картотека* (лат. charta – папір; лист; документ; книжка і грец. thēkē – сховище) [14 : 508, 881], *контратип* (< лат. contra – проти і грец. typos –

відбиток) [14 : 553], *соціологія* (< лат. soci(etas) – суспільство і < грец. logikē – наука про закони та форми мислення) [14 : 850]; **латинська + англійська:** *відеофільм* (< лат. video – бачу, дивлюсь; < англ. film – плівка) [14 : 216, 938]; **латинська + французька:** *de візу* (лат. de – відокремлення і франц. visa, від лат. visus – побачений, переглянутий) [13 : 151, 107]; **французька + латинська:** *авантитул* (< франц. avant – перед і лат. titulus – напис, заголовок) [14 : 14], *колонтитул* (< франц. colonne – колонка і лат. titulus – напис) [14 : 536], *транслітерація* (< франц. transe – страх і лат. litera – буква) [14 : 901]; **французька + арабська:** *колонцифра* (< франц. colonne – колонка і араб. cifr – нуль; цифра) [14 : 536]; **англійська + грецька:** *фільмотека* (< англ. film – плівка і грец. thēkē – сховище) [14 : 938]; *блок-схема* (англ. block – колода, < грец. schema – вид, форма) [14 : 175, 871]; *дискографія* (англ. disco < грец. diskos – диск і, грец. graphō – пишу, креслю) [14 : 367, 309].

У досліджуваній терміносистемі бібліотекознавства і бібліографознавства виявлено терміни, що містять комбінацію національних і запозичених елементів, тобто терміни змішаного типу (**терміни-гібриди**), які виникають унаслідок:

а) приєднання до запозичених слів українських суфіксів, наприклад: *акумулювати* (лат. accumulare – збирати до купи) [14 : 48], *анотування* (лат. annotatio – зауваження, примітка) [14 : 86], *асоціативний* (від лат. aspectus – погляд, вид) [13 : 60], *аудіовізуальний* (< лат. audio – чую, слухаю) [14 : 134], *базовий* (франц. base < грец. basis – підставка, основа) [14 : 141], *блокування* (англ. block – колода) [14 : 175], *депонування* (< лат. depono – класти) [14 : 341], *кодування* (< франц. code < codex – список постанов, збірник) [14 : 532] та ін.;

б) залучення до іношомовних слів українських префіксів, наприклад: *препринт* (< англ. printer < print – друкувати) [14 : 762], *докомплектування* (< лат. completes – повний) [14 : 542];

в) додаванням до національних коренів запозичених чи інтернаціональних афіксів (суфіксів чи префіксів), наприклад: *мікрокнига* (< грец. mikros – малий) [14 : 639], *метазадання* (< грец. meta – після, через) [14 : 632], *моновидання* (< грец. monos – один, єдиний) [14 : 652];

г) поєднання національного та запозиченого коренів, наприклад: *відеозапис* (< лат. video – бачу, дивлюсь) [14 : 216], *відеоплівка* (< лат. video – бачу, дивлюсь) [14 : 216], *ізовидання* (< грец. isos – однаковий, рівний) [14 : 452] та ін.

Щодо співвідношення первісного і сучасного значень, виділяємо терміни:

а) значення яких повністю збігаються, наприклад:

бібліологія (грец. biblion – книжка, < грец. logikē – наука про закони та форми мислення) [14 : 164, 599] і суч. *бібліологія* – комплексна наука про книгу як явище культури й предмет виробництва [15 : 24].

б) розширюється значення терміна:

періодика (грец. periodikos – той, що повторюється, чергується) [14 : 728] і сучасне трактування терміна *періодика* – періодична преса; видання, що виходять друком регулярно, через певні визначені проміжки часу [14 : 326.];

колектор (лат. collector – збирач < colligo – збираю, з'єдную) [14 : 534] і суч. *колектор* – спеціальна книготорговельна установа, призначена для спеціалізованого постачання бібліотек книгами [9 : 27].

в) кардинально змінюється значення терміна:

лакуна (лат. lacuna – заглибина, западина) [14 : 580] і суч. **лакуна** – відсутність деяких випусків або томів у комплекті видань; в широкому розумінні – неповнота фонду, наявність прогалин в окремих його частинах [10 : 115];

мікроклімат (грец. mikros – малий і грец. klima (klimatos) – нахил) [14 : 639, 528] і суч. **мікроклімат** – спеціальна атмосфера та температурні умови, що створюються в книгосховищі бібліотеки за допомогою кондиціонування повітря [10 : 129];

абонемент (франц. abonnement < abonner – передплачувати) [14 : 11] і суч. **абонемент** – 1) право одержання творів друку з бібліотеки для читання поза її межами; 2) відділ бібліотеки, що обслуговує читачів шляхом видачі їм літератури додому [10 : 5].

г) частково змінюється значення терміна:

депозитарій (лат. depositum – річ, віддана на зберігання) [15 : 340] і сучасне трактування: **депозитарій** – резервне книгосховище, призначене для зберігання дублетних фондів та літератури, яка не користується широким попитом [9 : 55];

каталог (грец. katalogos – список) [14 : 512] і суч. **каталог** – друковане видання, в якому дається перелік будь-яких предметів або книг, складений у певному порядку [9 : 95];

монографія (грец. monos – один, єдиний і грец. graphō – пишу, креслю) [14 : 652, 309] і суч. **монографія** – науково або науково-популярне книжкове видання повного дослідження однієї проблеми або теми, що належить одному чи кільком авторам [16 : 31].

Серед термінів бібліотекознавства і бібліографознавства виявлено абрєвіатури, запозичені з англійської мови, які вживаються без перекладу, зокрема: ISBD (International Federation for Library Associations) – Міжнародний стандартний бібліографічний опис; ISBN (International Standard Book Number) – Міжнародний стандартний номер книги; ISDS (International Serials Data System) – Міжнародна система даних серіальних видань ISSN (International Serials Standard Number) – Міжнародний стандартний номер серіального видання[5].

Висновки. Іншомовні слова посідають значне місце у бібліотечно-бібліографічній терміносистемі та позитивно впливають на її поступ. На генетичну різноманітність мовних одиниць вплинув тривалий історичний процес розвитку терміносистеми, а природне входження іншомовних слів сприяло розширенню фахової лексики. Але у зв'язку з глобалізацією та стрімким входженням інформаційно-комунікаційних технологій змінюється і лексичне наповнення мови, тому важливо зберегти свою ідентичність та запобігти перенасиченню мови іншомовними лексемами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акуленко В. Интернациональные элементы в лексике и терминологии / В. Акуленко. – Харків : Вышш. школа, 1980. – 206 с.

2. Булик-Верхола С. Традиція запозичень в українській музичній термінології / С. Булик-Верхола // Українська філологія: школи, постаті, проблеми : збірник наукових праць Міжнародної конференції, присвяченої 150-річчю від дня заснування кафедри української словесності у Львівському університеті (Львів, 23–25 жовтня 1998 р.). – Львів : Світ, 1999. – Ч. 2. – С. 89–99.

3. Добко Т. До питання розвитку термінології бібліотечно-інформаційної сфери / Т. Добко // Вісник Книжкової палати. – 2011. – № 8. – С. 14.

4. Іващишин О. Проблема доцільності використання запозичень та інтернаціоналізмів у науково-технічній термінології / О. Іващишин // Проблеми української науково-технічної термінології : тези I Міжнародної наукової конференції. – Львів, 1992. – С. 114–116.

5. Інформаційні ресурси. Словник законодавчої та стандартизованої термінології / НАПН України ; Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: П. І. Рогова, Я. О. Чепуренко, С. М. Зозуля, І. Г. Лобановська]. – Київ : Нілан-ЛТД, 2012. – С. 283.

6. Кияк Т. Р. Інтернаціональне та національне в термінотворчому процесі / Т. Р. Кияк // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – Київ : КНЕУ, 2001. – Вип. IV. – С. 53–56.

7. Кочан І. Іншомовні слова : кальки чи національні відповідники? / І. Кочан // Українська наукова термінологія : зб. матеріалів науково-практичної конференції „Українська наукова термінологія. Проблеми перекладу”. – Київ, 11 грудня, 2009. – № 2. – С. 9–26.

8. Кочан І. М. Українська наукова лексика : міжнародні компоненти в термінології : навч. посіб. / І. М. Кочан. – Київ : Знання, 2013. – С. 9.

9. Куделько Е. В. Довідник з бібліотекознавства і бібліографії / Е. В. Куделько, С. Й. Мінц; під наук. ред. М. П. Бронштейн. – Харків : Редакційно-видавничий відділ Книжкової палати УРСР, 1969. – 249 с.

10. Онуфрієнко Г. С. Запозичення неслов'янського походження в юридичному термінологічному просторі української мови / Г. С. Онуфрієнко // Ономастика і апелятиви : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : ДДУ, 2000. – Вип. 9. – С. 96–104.

11. Процик І. Р. Запозичення та освоєння чужомовної лексики в українській фізичній термінології на зламі XIX–XX століть / І. Р. Процик // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. – 2003. – Вип. V. – С. 167–169.

12. Симоненко Л. О. Національні та інтернаціональні компоненти в сучасних терміносистемах / Л. О. Симоненко, С. О. Соколова, М. П. Годована. – Київ : Наук. думка, 1993. – 237 с.

13. Словник іншомовних слів / укл. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – Київ : Наук. думка, 2000. – 680 с.

14. Словник іншомовних слів : 23 000 слів та термінологічних словосполучень / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. – Київ : Довіра, 2000. – 1018 с.

15. Словник книгознавчих термінів / В. Я. Буран, В. М. Медведєва, Г. І. Ковальчук, М. І. Сенченко. – Київ : ТоВ «Видавництво Аратта», 2003. – 160 с.

16. Словник основних термінів з бібліотечно-інформаційної діяльності / уклад. М. В. Безрука. – Івано-Франківськ: НТБ ІФНТУНГ, 2013. – С. 31.

17. Черненко І. Термінологічні запозичення у сфері туризму як результат міжмовного контактування / І. Черненко // Українознавчий альманах. – 2012. – Вип. 9. – С. 193–196.

REFERENCES

1. Akulenko V. Internacionalnye elementy v leksike i terminologii / V. Akulenko. – Kharkiv : Vyssh. shkola, 1980. – 206 s.
2. Bulyk-Verkhola C. Tradytsiia zapozychen v ukrainskii muzychnii terminolohii / S. Bulyk-Verkhola // Ukrainska filolohiia: shkoly, postati, problemy : zbirnyk naukovykh prats Mizhnarodnoi konferentsii, prysviachenoї 150-richchiu vid dnia zasnuvannia kafedry ukrainskoi slovesnosti u Lvivskomu universyteti (Lviv, 23–25 zhovtnia 1998 r.). – Lviv : Svit, 1999. – Ch. 2. – S. 89–99.
3. Dobko T. Do pytannia rozvytku terminolohii bibliotечно-informatsiinoї sfery / T. Dobko // Visnyk Knyzhkovoї palaty. – 2011. – № 8. – S. 14.
4. Ivashchyshyn O. Problema dotsilnosti vykorystannia zapozychen ta internatsionalizmiv u naukovo-tekhnichnii terminolohii / O. Ivashchyshyn // Problemy ukrainskoi naukovo-tekhnichnoi terminolohii : tezy I Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii. – Lviv, 1992. – S. 114–116.
5. Informatsiini resursy. Slovyk zakonodavchoї ta standartyzovanoi terminolohii / NAPN Ukrainy ; Derzh. nauk.-ped. b-ka Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho ; [uklad.: P. I. Rohova, Ya. O. Chepurenko, S. M. Zozulia, I. H. Lobanovska]. – Kyiv : Nilan-LTD, 2012. – S. 283.
6. Kyiak T. R. Internatsionalne ta natsionalne v terminotvorchomu protsesi / T. R. Kyiak // Ukrainska terminolohiia i suchasnist : zb. nauk. prats. – Kyiv : KNEU, 2001. – Vyp. IV. – S. 53–56.
7. Kochan I. Inshomovni slova : kalky chy natsionalni vidpovidnyky? / I. Kochan // Ukrainska naukova terminolohiia : zb. materialiv naukovo- praktychnoi konferentsii „Ukrainska naukova terminolohiia. Problemy perekladu”. – Kyiv, 11 hrudnia, 2009. – № 2. – S. 9–26.
8. Kochan I. M. Ukrainska naukova leksyka : mizhnarodni komponenty v terminolohii : navch. posib. / I. M. Kochan. – Kyiv : Znannia, 2013. – S. 9.
9. Kudelko E. V. Dovidnyk z biblioteko-znavstva i bibliohrafii / E. V. Kudelko, S. Y. Mints; pid nauk. red. M. P. Bronshtein. – Kharkiv : Redaktsiino-vydavnychi viddil Knyzhkovoї palaty URSR, 1969. – 249 s.
10. Onufriienko H. S. Zapozychennia neslovianskoho pokhodzhennia v yurydychnomu terminolohichnomu prostori ukrainskoi movy / H. S. Onufriienko // Onomastyka i apeliatyvy : zb. nauk. prats. – Dnipropetrovsk : DDU, 2000. – Vyp. 9. – S. 96–104.
11. Protsyk I. R. Zapozychennia ta osvoiennia chuzhomovnoi leksyky v ukrainskii fizychnii terminolohii na zlami KhIKh–KhKh stolit / I. R. Protsyk // Ukrainska terminolohiia i suchasnist : zb. nauk. prats. – 2003. – Vyp. V. – S. 167–169.
12. Symonenko L. O. Natsionalni ta internatsionalni komponenty v suchasnykh terminosystemakh / L. O. Symonenko, C. O. Sokolova, M. P. Hodovana. – Kyiv : Nauk. dumka, 1993. – 237 s.

13. Slovník inšhomovnykh sliv / ukl. S. M. Morozov, L. M. Shkaraputa. – Kyiv : Nauk. dumka, 2000. – 680 s.
14. Slovník inšhomovnykh sliv : 23 000 sliv ta terminolohichnykh slovospoluchen / uklad. L. O. Pustovit ta in. – Kyiv : Dovira, 2000. – 1018 s.
15. Slovník knyhoznavchykh terminiv / V. Ya. Buran, V. M. Medvedieva, H. I. Kovalchuk, M. I. Senchenko. – Kyiv : ToV «Vydavnytstvo Aratta», 2003. – 160 s.
16. Slovník osnovnykh terminiv z bibliotechno-informatsiinoi diialnosti / uklad. M. V. Bezruka. – Ivano-Frankivsk: NTB IFNTUNH, 2013. – S. 31.
17. *Chernenko I.* Terminolohichni zapozychennia u sferi turyzmu yak rezultat mizhmovnoho kontaktuvannia / I. Chernenko // Ukrainoznavchyi almanakh. – 2012. – Vyp. 9. – S. 193–196.

Стаття надійшла до редколегії 20. 04. 2018

доопрацьована 35. 06. 2018

прийнята до друку 10. 08. 2018

FOREIGN LANGUAGE BORROWINGS IN TERM SYSTEM OF LIBRARY SCIENCE AND BIBLIOGRAPHY

Roksana Bilousova

*Ivan Franko Lviv National University
Department of Librarianship and Bibliography
18 Valova Str., Lviv, 79000, Ukraine
phone: (0 322) 239 43 78*

The article analyzes the genetic origin of terms and the influence of foreign language borrowings on the development of library science and bibliographic terminology. There have been outlined the language peculiarities of borrowings in the analyzed terminology system and their quantitative correlation according to the languages has been established.

Borrowing can be direct and indirect. The largest group of direct borrowing consists of the terms coming from **Latin**: *akt [act]*, *depozytarij [depository]*, *dokument [document]*, *inventar [inventory]*, *kod [code]*, *kolector [collector]*; there is also a significant layer of the terms having **Greek origin**: *aventychnyi [authentic]*, *bibliografiya [bibliography]*, *biblioteka [library]*, *periodyka [periodicals]*, *systema [system]*, *khronika [chronicle]*; part of the terms are borrowed from **French**: *abonement [subscription]*, *blank [pre-printed form]*, *informatsiya [information]*, *fatset [facet]*; there has also been found an insignificant number of terms borrowed from English: *blok [block]*, *daidzhest [digest]*, *stend [stand]*; **from German**: *abzats [paragraph]*, *stylazh [rack]*, *forzats [flysheet]*, *shrift [font]*; from **Italian**: *graffiti [graffiti]*, *gazeta [newspaper]*. There have also been found rare terms originating from the eastern languages, in particular from **Persian** – *Avesta*, from **Arabic** – *atlas [atlas]*; **Turkish** – *basmy*.

To the indirect borrowing there belong the tokens that are included in the bibliography and library science terminology through intermediary language, through **French from Latin**: *albom [album]*, *retertuar [repertoire]*, *tentralizatsia [centralization]*; by means of **the French language from Greek**: *entsyklopedia [encyclopedia]*, *systematyzuvaty [to systematize]*; through the **French language from Arabic**: *shyfr [cipher]* and etc.

In the brunch terminology system there are actively functioning mixed structures, created by combining the word stems or term elements, for example: **Greek + Latin:** *gipertekst* [hypertext]; **Greek + French:** *autograf* [autograph]; **Greek + English:** *bibliobus* [bookmobile], etc.

There have been outlined the terms that contain a combination of national and borrowed elements, i.e. terms of mixed type (**terms hybrids**) arising in consequence of the following: a) joining borrowed words with Ukrainian suffixes (annotation); b) attraction of Ukrainian prefixes (preprint, complementation) to foreign words; c) addition of borrowed or international affixes (suffixes or prefixes) to the national stems (*mikroknyha* [microbook]); d) combination of national and borrowed stems (*videozapys* [video record]).

There has been outlined the correlation between the original and the modern meanings, in particular: a) the terms, the meaning of which is completely identical, b) the terms which extend their meaning, c) the terms, in which the meaning changes radically.

Foreign language words occupy a significant place in the library-bibliographic terminology system and have a positive effect on its progress. The genetic heterogeneity of the linguistic units was influenced by the long historical process of development of the terminology system, and the natural occurrence of foreign language words contributed to the expansion of professional vocabulary. But due to the globalization and the rapid introduction of information and communication technologies, the lexical content of the language is changing, therefore it is important to preserve its identity and to prevent oversaturation of the language by foreign language tokens.

Key words: term, terminology of library science and bibliographic study, borrowing, language-source, language-intermediary.